

LINA WOLFF

LIKEN VI
BEGRAVDE

ALBERT BONNIERS FÖRLAG

*That corpse you planted last year in your garden,
has it begun to sprout?*

T. S. ELIOT

PROLOG
NARRENS VARMA HJÄRTA
NI SKALL GÅ UNDER
PLATS, JAG MÅSTE LEVA!

PROLOG

Om vår by har det sagts att det bor pervon och pedofiler i varenda buske och om det skulle ligga någon sanning i det påståendet får man nog ändå tillstå att det gått ganska bra för oss. Med det ursprunget, menar jag. Fast när det gäller pervon, pedofiler och ålahuven – för dem glömde de, ålahuvena, de som kom norrifrån och uttalade sig om vår by – så vet jag vid det här laget att det går tretton på dussinet och då inte bara hos oss. Jag har sett många fint förpackade pedofiler och ålahuven sitta i barer på helt andra ställen än vår by. Långt mer kosmopolitiska ställen som Lund, Malmö eller Stockholm och i dessa barer har de sagda ålahuvena låtit kostymen, rikssvenskan och det oljade fejsset göra sitt för att dölja sitt verkliga jag. Vilket inte hjälper när någon som jag kommer in, eftersom jag kan känna igen de här människorna på långt håll. Jag behöver inte ens möta deras blick. Jag vet ändå att de sitter där och jag skulle mycket väl kunna gå fram, inte till pervona kanske, men pedofilerna, och ta tag i deras huvuden och dunka dem i bardisken. Så hade jag med glädje kunnat göra, och om jag inte gjort det så har det varit av finkänslighet.

När min systers man fått uttrycka sin åsikt i frågan har han sagt att vad det gäller finkänslighet så är det inget som jag kan sägas vara bärare av. Tvärtom.

– Men det säger sig självt, kunde han säga, hur blir man finkänslig när man haft en fosterfar som bara druckit finkel och en fostermor som kunnat få en pansarvagn att framstå som mjukare än en grillad marshmallow?

Att min syster blivit den späda viol hon var ansåg han vara ett mirakel.

Jag har aldrig varit gift, men en sak har jag förstått. Och det är att det i ett äktenskap finns saker som man inte vet om varandra, trots att man varje dag tillbringar ändlösa tidsrymder ihop. Min syster dolde onekligen ett och annat för sin man. Vanan att äta ål är bara ett exempel. Vi började när vi var små. Andra barn åt godis och chips men hos oss fanns det aldrig godis och chips, så vi åt ål. När min syster sen gifte sig och flyttade till Lund hjälpte jag henne att skaffa en liten kyl för ändamålet som hon kunde ha stående i källaren. Det var en sådan liten kyl som finns på hotellrum och som något hotell måste ha beslutat sig för att skrota, för en dag låg det en på vår skrot. Jag ringde min syster och berättade om upptäckten, sa att hon i denna kyl skulle kunna förvara ål, fabriksbakade mazariner och annat som hennes man inte hade uppskattat att se i sin kyl. Min syster skrattade och sa att om det var viktigt för mig att hon hade en ålkyl i källaren så inte henne emot. Vi bad fosterfars jobbkompis Kuken

i backen om hjälp. Jag ber om ursäkt för franskan, men det är inte mitt fel att han hette så. Kuken i backen utan några förskönande omskrivningar. Tillsammans fraktade han och jag in kylan till Lund när Jens inte var hemma och installerade den också i ett avlägset hörn av källaren som man fick förmoda att samme Jens aldrig bevistade.

– Hit vågar sig din persiljeman aldrig, sa Kuken i backen till Peggy när han var klar och kylan brummade i mörkret, här kan du sitta och mumsa på dina ålar i godan ro.

Kylen fortsatte att fungera helt perfekt genom åren. Kompressorerna gick alltid febrilt och regelbundet som duracellkaniner därinne. När jag sen hälsade på Peggy föreslog jag att vi skulle gå ner i källaren. Min tanke var att vi skulle sitta där, att Peggy skulle hänga sin ficklam-pa i den ögla som jag bett Kuken sätta upp i taket för att ljusskenet sen skulle dingla ovanför våra huvuden. Jag föreställde mig hur Peggy skulle hamna ömsom i ljuskäglan, ömsom utanför. Jag föreställde mig också att det skulle lukta lite fukt från väggarna samt att vi skulle höra Jens steg när han gick runt i vardagsrummet ovanför. Fram och tillbaka, fram och tillbaka, för det var så han gick när han funderade på vad han skulle skriva härnäst. Och det skulle vara alldeles tyst i källaren när vi satt där, med undantag för kylens stomljud. I denna tystnad skulle jag berätta saker som hänt på byn. Peggy skulle lyssna och för en kort stund skulle det vara som det var då, i vår barndom, när Peggy fortfarande bodde

hemma. Hon och jag. Jolly och Peggy. Alla våra förtroenden och det rökta ålfettet som obehindrat fick bre ut sig likt gudasmör i våra munhålor. Men dessvärre är det sant som det sägs att människan spår och Gud råder och det är av den anledningen som saker mycket sällan blir som man tänkt, för när kylen väl var installerad hade Peggy redan blivit någon annan, en fin liten fru som helst åt högre från Kanada och praliner från Belgien. Därtill ansåg hon numera att ålar var obskyra fallossymboler som hon för sitt liv aldrig mer skulle kunna tänka sig att stoppa in i munnen.

Men det om pervona och pedofilerna är inte det enda som har sagts om vår by. Det har även sagts att den är full av bönder, rasister, lågutbildade, överviktiga, hel- och halvkriminella samt en hel fauna av andra ljusskygga existenser som dragit sig undan för att ostört kunna ägna sig åt sitt. Fostermoder blev under en lång tid förolämpad när hon hörde sådant.

– En människa är en människa, kunde hon säga, och vi kanske är olika på utsidan men inuti är det samma slags hjärta och inälvor som huserar så det finns ingen anledning för utomsocknes att sätta sig på höga hästar och se ner på oss, dessutom är naturen ingenstans så vacker som här.

Hon kunde höja ett finger i luften, och fortsätta:

– Ingen annanstans är lövträden så imposanta som

hos oss där dungar med ekar, bokar och askar plötsligt kan öppna upp sig till veritabla pelarsalar som mer än en vanlig skog påminner om mittskeppet i en kyrka. För att inte nämna alla böljande fält.

Utöver skogarna och fälten påtalade fostermor också att vår by kunde stoltsera med en betydande produktion av skottkärror, uppfinningen av en revolutionerande nosgrimma samt den mekanism som världen över numera försluter ölflaskor. Vad gällde byns alla bönder så var lantbruk det värdigaste yrke en människa kunde ha eftersom inget kunde överträffa välgärningen att se till att andra människor hade mat på bordet. Som om allt detta inte vore nog, fortsatte fostermor vidare, hade vi en artonhundratalsförfattarinna som lyfte oss långt över de andra byarna i Skåne, en författarinna som gav vår bygd något så otippat som litterär glamour, och även om den sagda författarinnan numera visserligen var död så kunde ingen frånta oss att hon i alla fall skrivit sina böcker på ingen annan plats än vår by. Hon hade sett upp mot våra bokkronor. Hon hade gått på våra gator, våra stigar, sett ut över vår sjö och kanske till och med badat i den. Det sa sig självt att det inte fanns någon anledning att skämmas över att man var en lantis när man härrörde från en trakt som vår.

Men efter morden på tvillingarna ändrade fostermor åsikt. Glädjen och stoltheten var som bortblåsta. Man skulle kunna säga att det efter morden på tvillingarna var som om fostermor fått en spark i magen och helt förlorat

förmågan att se något positivt alls i vår by. Hon glömde träden, skottkärrorna, ölförslutaren, lantbrukarna och till och med författarinnan. I stället sa hon att hon nu förstått att det som på djupet kännetecknade vår by var den rena fasan och den onda bråda döden. Denna onda bråda död kunde ses i allt. I böndernas skoningslösa slakt av djuren. I sättet författarinnan tagit livet av sig på. För att inte nämna alla de andra mordet, för tvillingarna var långt ifrån de första. Listan över mord och självmord genom tiderna var så förtvivlat lång att den borde vara omöjlig att åstadkomma för en så liten plats som vår by. Hela vägen längs historien sträckte de ut sig, mordet, så långt tillbaka man kunde läsa i kyrkoböckerna, ja, det var bara att läsa innantill för att hjärtat skulle snöra ihop sig av förskräckelse i bröstkorgen och man skulle fråga sig själv vad det egentligen var för slags plats man kom ifrån. Fostermoder valde ut några som hon brukade räkna upp. Gästgiveriägaren Jeremias Kampfs mord på sin hustru på sjuttonhundratalet. Det beryktade Bessingemordet, där en äkta maka lät mörda sin make för att få vara med drängen. Hurvamordet om man ville sträcka sig några mjölkpallar söderut och så mordet på ett sexårigt barn vars far följde efter bankrånare i en bil. Listan sträckte sig genom alla tider, alla slags människor och samhällsklasser, och den kunde göras så lång att fostermoder fruktade att hon skulle tråka ut en eventuell åhörare. Men nämnas måste även liket i brunnen från Långaröd. Liket i brunnen blev ett

uppslag i landets alla tidningar när fastigheten i Långaröd såldes och de nya, unga, entusiastiska ägarna gjorde den makabra upptäckten i trekammarbrunnen. Men hur fasansfulla de här tidigare mordena än var, så bleknade de alla jämfört med mordena på tvillingarna. Fostermoder hade ännu inte hittat ett sätt att ens prata om dem.

– Jag vet liksom inte hur man säger, sa hon, jag vet inte hur man hittar ett sätt att säga det outsägliga.

Hon flackade med blicken och man kunde se något paniskt i den, något plågat som låg och vred sig på botten av fostermoders blick, för ingen kvinna vet hur man gör med den smärta som kommer ur barnamord. Det är en sådan smärta som med tiden kan ligga till sig. Med tiden kan en sådan smärta ändra form, förvandlas och bli till ett kallt, muskulöst djur, ett slags inre ål, om det kan finnas något sådant som inre ålar. Fostermoder skakade på huvudet som för att komma ur minnet, tvingade fram ett leende och sammanfattade sen det hela med att säga att hur landet än låg, så gick det inte att säga att vår by inte hade ärr.

– Folk kan säga mycket om vår by, sa hon, men inte att den inte har några ärr.

Peggy skulle skriva i sin dagbok att när det gällde mordena på tvillingarna var det som om alla naturlagar satts ur spel och mänsklighetens möjliga godhet inte bara hade frusit till is, utan också nått den absoluta nollpunkten. Och frågan är, om man kommer från en plats som vår, om man inte bär den där nollpunkten inom sig för livet?

Man kanske kan låtsas som om man inte gör det. Man kan exempelvis fly, vilket min syster gjorde. Men med tiden kommer nollpunkten att komma i kapp. Det går inte att blunda för något och särskilt inte för mörker. Man kommer att tvingas inse att man själv är man själv, och alla de gånger man försökt bli någon annan så har det inte gått. Detta för att sitt ursprung kan ingen komma ifrån. Ens ursprung står skrivet över ens ansikte lika tydligt som brännmärket i örat på en ko och inte ens om man läser alla böcker i bokbussen, flyttar in till Lund och börjar ett nytt liv med en bildad man i en villa med tre kubikmeter luft ovanför huvudet och franska likörer i spritskåpet, en trädgård där det varken luktar svinpiss eller motorolja, en gräsmatta utan kirskål och höga tujor som majestätiskt avtecknar sig mot himlen i skymningen, inte ens då kan man komma ifrån sitt ursprung. För ursprunget flyttar hela tiden med. Som en fripassagerare på nedre däck. Nollpunkten finns kvar. De mördade barnen finns kvar. Narraktigheten som enda försvar mot världen finns kvar, och även om man byter dialekt och gör vad man kan för att förädlas, så är både ursprunget, nollpunkten, skratten och liken kvar.

Men hur man än formats av ursprunget och det efterkommande livet så är en sak säker, och det är att man alltid innan man dör bör skriva ner sin historia. Säger att allt kanske inte blev som jag tänkt mig, men så här var det för mig. Nu har jag dessutom sett flera människor dö

och om det är något jag förstått så är det att när man väl är borta är det eftervärlden som står för narrativet. Och ligger man kall i sin grav, ja, då är det som ni förstår så dags att sjunga ut då.

*

Det där sista är egentligen inte min formulering, utan prästens. Prästen var en snäll man. Det vill jag ha sagt redan här, att prästen var en man som gjorde vad han kunde för att det skulle bli folk av oss bybor, vilket måste ha varit en otacksam uppgift med tanke på vår oförbättring. När jag tänker tillbaka på honom kommer minnena av hur det var då, innan mordet på tvillingarna. När det fortfarande låg ett slags glädje i luften och prästen brukade uppmana oss att hålla oss borta från syndfulla handlingar och olämpliga förebilder som exempelvis alla tygellösa suputer som varje natt höll rallysprint på väg tretton som alla vet är en av de mest olycksdrabbade vägarna i länet. Prästen satte till och med upp en skylt där det stod *Sakta ner farten era jävla stolpskott* och alla fattade att det var starka ord för att komma från en präst som normalt uttrycker sig med en viss gudomlig finess. Vad gällde mig själv var det dock ingen konst att undvika syndfulla handlingar eftersom min kropp alltid varit lika tyst och fridfull som en söndagsmorgon i fyllecellen och aldrig suktat efter tillstymmelse till snusk.

Peggy menade att jag var frigid. Första gången hon sa det var vi tio respektive elva år gamla. Det började med att hon berättade att hon dragit upp kjolen framför prästen. Hon ljög naturligtvis, men det visste jag inte då. Först hörde jag inte vad hon sa för det var något med ljuset och vinkeln den dagen som gjorde att jag tyckte hon såg ut som en gris. Hennes ansikte såg på något sätt mer ovalt ut, hennes ögon var lite svullna och huden ljust rosa, med ett vitt skimmer som man förstod var små silvriga fjun när man tittade noggrannare.

– Du ser ut som en gris, sa jag när hon berättat klart.

– Det säger du bara för att du är avundsjuk, svarade hon.

– På vad? sa jag.

– På att jag fått en vuxen mans uppmärksamhet och inte du.

Jag glömde grisigheten för nu trillade polletten ner. Hade Peggy gjort något förbjudet med prästen?

– Berätta vad som hände, sa jag och hörde hur min röst skälvde.

Hon berättade. Hur hon gått fram till prästen i rummet bakom altaret efter kören, tagit tag i hans hand, lyft upp kjolen och sen fick jag tänka ut resten själv. Jag skakade på huvudet och kände hur jag rodnade. Nej, nej. Det var inte möjligt. Präster gjorde inte sådant. Peggy kunde så klart komma på idén, men inte en helig person som prästen. Jag sa att hon ljög.

- Bara för att du är frigid, svarade hon.
- Frigid? sa jag, för jag visste inte vad ordet betydde.
- Ja, exakt, frigid, sa hon utan att förklara.

Samma eftermiddag kom Kjell med bokbussen till vändplatsen och då gick jag dit och slog upp ordet frigid i en ordbok. Jag läste förklaringen flera gånger men fattade fortfarande inte och sen skulle bokbussen köra vidare och Kjell sa att jag var tvungen att gå nu. Jag fick därför samma kväll bita i det sura äpplet och fråga Peggy igen:

- Vad exakt betyder frigid?

Hon svarade lakoniskt att det helt enkelt betydde att man är ett träd utan löv, ett hav utan vatten, en stad utan människor. Ett hav utan vatten? Jag fattade ännu mindre. Det enda jag fattade var att det någonstans fanns en annan Peggy, en skuggsida av henne som var lite som månens baksida och som inte kunde ses från där jag stod. Var det så med alla mina jämnåriga, alla tjejer, att de hade en skuggsida som Peggys? En skuggsida som vävde mysterium med alla män, en skuggsida som var osynlig för alla andra av samma kön som man själv? I så fall borde ju jag också ha en. Jag kände efter i mig själv men kände ingen sådan sida.

- Och bara så du vet, fortsatte hon, så är mäns händer kraftfulla och varma, inte alls små, kalla och hårda som våra. Det är en helt annan sak. Fattar du?

Nej, jag fattade inte. Det enda jag fattade var att det fanns sprickor i allt och att om det fanns sprickor i allt

så kunde allt också rämnas. Jag kunde inte släppa det hon sagt trots att Peggy skrattade rått och sa att jag var för anskrämlig, och därför spelade frigiditeten ingen roll, anskrämligheten annullerade liksom alla andra defekter och gjorde att jag aldrig skulle komma på fråga ändå.

Jag fortsatte att tänka på detta med frigiditeten, gick tillbaka till uppslagsboken när bokbussen kom nästa gång och slog upp andra ord också, som »män« och »sex«, men fick ingen klarhet, tvärtom, förvirringen la sig som en dimma över min hjärna. Jag återkom alltid till »frigid«, för det var som om en dödsdom låg i det ordet, min egen personliga dödsdom som kvinna och människa. Jag visste inte att inom mig låg visst kvinnligheten och grodde, och snart skulle den börja skjuta ut sina bleka källarskott i världen, fast till skillnad från Peggys så skulle inget av intresse komma ur min. Men där och då insåg jag till slut, och inte utan en skälvning, att det bara fanns ett sätt att ta reda på sanningen om prästen. Under flera veckor samlade jag mig. Iakttog honom från altartunnan medan vi sjöng i kören och han satt längst fram på en bänk med en min av ogillande i ansiktet. Då och då avbröt han körledaren med att säga saker som *förstår glinen verkligen vad de sjunger, måste du inte förklara för dem om de ska sjunga med inlevelse, lust och fägring stor, bereden väg för herran och det är en ros utsprungen*. När man såg honom så var det svårt att föreställa sig att hans händer skulle vara varma på det sättet som Peggy sagt. Men återigen, vad visste jag

om det, vuxna människor verkade ha ett annat språk, ett språk som löpte under det vanliga, ett språk som talades inte med ord utan med kroppar och ögon och vidröringar, ett språk som Peggy visat sig tala flytande från födseln, medan jag själv var något slags analfabet. Till slut skred jag till verket. En eftermiddag stannade jag kvar efter kören tills alla gått hem. Så gick jag in till prästen. Han hade ett litet rum som man kom in i genom en dörr snett till vänster bakom altaret. När jag steg in satt han och skrev något i en bok som låg uppslagen på bordet.

– Jaha? sa han och såg upp på mig. Och vad har du på hjärtat?

Jag tyckte hans blick såg oändligt gammal ut och rynkorna som formades över hans panna av de höjda ögonbrynen var djupa som knivhugg. Skägget såg ut att vara gjort av nålar som stod rakt ut. Ta det lugnt nu, tänkte jag och stängde dörren bakom mig. Ta det bara lugnt och gör vad du kommit för att göra. Jag gick fram till honom. Jag var tvungen att stå där några sekunder och bara andas för det kändes som att hjärtat i mig slog så starkt att det när som helst skulle kunna hoppa upp genom halsen. Sen sträckte jag min hand efter hans. Den kändes stor, slapp och sval, inte alls som Peggy hade sagt. Så lyfte jag på kjolen och gjorde mig redo för att lämna den frigiditet som Peggy pratat om bakom mig, men jag hann inte, för prästen drog bort handen så häftigt att jag nästan föll baklänges.

– Men är du från vettet, unge! skrek han mot mig, högröd i ansiktet.

– Men du gjorde det ju med Peggy! skrek jag tillbaka.

– Vem i helvete är Peggy? skrek han. Ut härifrån, ut!

Jag rusade mot dörren, vidare ner genom kyrkans mitskepp och in i vapenrummet. Där stannade jag för att hämta andan. Sen gick jag hem och berättade för Peggy som skrattade och sa att det hon sagt inte var sant, att hon bara ljugit och jag hade gått rakt i fällan, mitt dumma nôt, rakt i fällan, tyst och lydigt som ett litet får, jag var för sorglig och för komisk på samma gång. Varför skulle prästen göra något sådant, han var ju en av de få vettiga männen i vår by? När jag hörde de orden brände mitt ansikte av skam och tårarna välldde upp i ögonen. Jag kände mig redan slut som människa fast jag fortfarande bara var ett barn. Jag tänkte att jag aldrig mer skulle lämna huset eftersom det skulle innebära en risk att stöta på prästen och det var mer än jag hade kunnat stå ut med som blivande kvinna, och människa också för den delen. Men som ordspråket säger så är vi människor herdar och förr eller senare kommer våra stigar att korsas igen. Det var också vad som hände två decennier senare och jag återigen stod öga mot öga med prästen, denna gång framför fostermors kista.

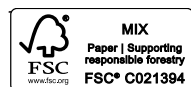
*

AV LINA WOLFF HAR TIDIGARE UTGIVITS

Många människor dör som du, 2009
Bret Easton Ellis och de andra hundarna, 2012
De polyglotta älskarna, 2016
Köttets tid, 2019
Djävulsgreppet, 2022
Promenader i natten, 2024

LINA WOLFF HAR TIDIGARE ÖVERSATT

Samanta Schweblin, *Räddningsavstånd*, 2016
Roberto Bolaño, *Isrinken*, 2017
Roberto Bolaño, *Tredje riket*, 2018
Karina Sainz Borgo, *Natt i Caracas*, 2019
Gabriel García Márquez, *Hundra år av ensamhet*, 2020
César Aira, *Samtalen*, 2021
César Aira, *Margarita*, 2021
Agustina Bazterrica, *Utsökt kadaver*, 2022

Albert Bonniers Förlag
Box 3159, 103 63 Stockholm
www.albertbonniersforlag.se
info@albertbonniers.se

ISBN 978-91-0-019156-6

COPYRIGHT © Lina Wolff 2025

OMSLAG OCH ILLUSTRATIONER Lotta Köhlhorn

FÖRSTA TRYCKNINGEN

TRYCK ScandBook, EU 2025